SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCVI. No. 78. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 27, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 27-го КВІТНЯ 1989 Ч. 78. РІК XCVI.

В МОСКВІ ПІДНЕСЕНО УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР

Москва. — У неділю, 22-го квітня ц.р., тут заарештовано 47 осіб, коли військо розігнало зібраних громадян на центральній площі ім. Пушкіна, які зійшлися там для вшанування пам'яти вбитих совєтським військом 20-ох осіб тому два тижні під час демонстрації в Грузії.

Кілька тисяч зібраних осіб скандували слово „сором" і „фашисти" перед тим, як мали розпочати похід до Грузинського культурного центру. Народ підносив стиснені п'ястуки у безрадному болю, однохвилинною мовчанкою вшанували тих 20 вбитих у Тбілісі 9-го квітня ц.р.

Деякі особи розгорнули червоно-біло-синій прапор царської Росії та синьо-жовтий прапор України. Також багато осіб мали малі тризуби. Тоді військо накинулося на зібрані маси народу, виривали з рук прапори, а демонстрнтів насильно вкидали до автобусів. Демонстранти вигукували „вони хочуть другої Грузії". „Військо не наважується зробити це, що в Грузії", — сказав один з учасників, вказуючи при тому рукою на присутні камери іноземних телевізійних станцій, які фотографували увесь цей заколот.

Все ж таки вдалося кільком сотням демонстрантів прорвати військові кордони та зібравшись недалеко на вулиці Арбат впродовж 30 хвилин та заслухати різних промов. Народ не розходився, тоді спеціяльні частини міністерства внутрішніх справ пробиралися крізь товпу, вибираючи поодиноких осіб і затягали до своїх спеціяльних автобусів а люди викрикували „фашисти", „ґестапо", „сором-теся".

На вечірніх новинках о год. 4:30 московського часу офіційно подано на телевізійній передачі аґентством ТАСС, що 47 осіб притримано. „Їх поставиться перед народний суд". Аґентство ТАСС також повідомило, що ще три особи заарештовано за те, що розповсюджували протисовєтські летючки, в яких повідомлялося про зібрання.

Протестаційне віче в Москві було зорганізоване Демократичною спілкою, неофіційною групою, яка себе висуває в протилежності Комуністичній партії. Членів цього угрупування постійно переслідує влада, а їхні попередні зібрання також були розгромлювані.

Брутальна поведінка совєтського уряду у придушенні демонстрації в Тбілісі, обвинувачення в уживанні отруйних газів викликало голосні протести совєтських інтелектуалів. Політбюро на своєму засіданні вирішило передати справу військовиків та їх кримінальних вчинків до розгляду прокураторів в Москві.

У відповідь на зростаючу критику поведінки війська супроти своїх громадян, газета „Совєтская Россія" обвинувачує грузинських націоналістів в організуванні цілої серії зумисних провокаційних демонстрацій, кульмінаційною точкою яких були події 9-го квітня.

ПЕРЕДАЧА БОГОСЛУЖБИ З НЮ ЙОРКУ В УКРАЇНУ

Ню Йорк. — В неділю, 30-го квітня ц.р., о год. 11-ій перед полуднем буде відправлена тут в церкві св. Юра в Ню Йорку Торжественна Великодня Утреня, яку передаватимуть безпосередньо в Україну. Тією передачею зайнявся „Голос Америки" з Вашінґтону. Відправлятиме Владика Василь Лостен в асисті о. ігумена Патрикія Пащака, ЧСВВ.

ЕКЗЕКУТИВА УНСОЮЗУ ВІДБУЛА НАРАДИ

У 1988 РОЦІ УНСОЮЗ ВИДАВ БІЛЯ 500,000 ДОЛ. НА ГРОМАДСЬКІ ЦІЛІ

Джерзі Ситі, Н.Дж. — У 1988 році Український Народний Союз видав біля 500,000 дол. на різні громадські цілі, починаючи від Гарвардського Проєкту до стипендій для потребуючих членів-студентів, від дотацій науковим і культурним установам до підтримання спортових активностей в громаді.

Ця та інші справи були предметом звітів і дискусій під час звичайних нарад Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу, що відбулись тут в суботу, 15-го квітня ц.р. в Головній Канцелярії.

У нарадах взяли участь: головний предсідник д-р Іван Флис, заступник головного предсідника д-р Мирон Куропась, головний директор для Канади мґр Іван Геврик, заступниця головного предсідника Ґльорія Пашен, головний секретар Володимир Сохан і головний касир Уляна Дячук, як теж головний радний Евген Іванців і головний редактор „Свободи" Зенон Снилик.

Д-р І.Флис, користаючи з перебуванн в околицях Е. Іванціва, запросив його на засідання і він коротко. в першій його частині, інформував про працю Інформаційного Бюра УНС у Вашінґтоні, яке він очолює.

Під час звітувань подано, що з фондів Корпорації Дому УНС у 1988 році виплачено 120,000 дол. на Гарвардський Проєкт, 10,000 дол. на побудову української католицької церкви в Джерзі Сити. На стипендії для студентів розділено суму 115,000 дол., на наукові і культурні установи — 30,750 дол., з Фонду Наглої Потреби уділено 31,372 дол для Церков і релігійних установ дано дотацій на суму 21,000 дол. молодечим організаціям надано допомогу на суму 13,538 дол., на допомогу хворим —М 17,000 дол., доплачено В-ву „Свобода" за спеціяльні сторінки і оголошення 26,000 дол. на допомогу потерпілим від землетрусу у Вірменії і — 11,500 дол., на спортову діяльність —4,526 дол., на братську діяльність — 6,300 дол. Коли додати до того виплачення дивіденди членам на понад 1 міл. дол., на видання книжок — 69,987 дол., утримання своїх видань, то загальна сума дотацій виносить кругло 2 міл. дол. в 1988 році.

Прийнявши порядок нарад, Екзекутива перейшла до звітів, що їх започаткувала головний касир У. Дячук.

Звіт У. Дячук

Рік закінчено загальним майном у висоті 63,252,965 дол. Зріст майна дав суму 2,700,736 дол. Всіх прибутків було у висоті 11,876,377 дол., на 18,391 дол. більше, як у попередньому році.

Сума отриманих вкладок осягнула 2,702,297 дол. На суму 154,734 дол. отримано менше вкладок, як у 1987 році. На це склалися певні причини, як нижчі вкладки за нові грамоти, менше нових членів і більше вплачених одноразових вкладок у попередньому 1987 році, які тоді піднесли були високо збірку вкладок.

Відсотки від інвестицій дали суму 6,385,155 дол. прибутків, на суму 290,876 менше, як попереднього року. Більшість інвестицій принесли у звітовому часі вищі відсотки, за вимком відсотків від позички на Дім УНСоюзу тому, що виплачено їх менше УНСоюзові.

В-во „Свобода" виказало всіх прибутків на суму 1,363 595 дол., або на 139,863 дол. більше, як рік раніше. Збільшення повстало з огляду на збільшення допомоги від УНСоюзу.

Прибутки Союзівки також зросли у 1988 році на суму 277,647 дол. і дали загальну суму 1,195,529 дол. З огляду на великі ремонти і направи УНСоюз інвестував в Союзівці суму 336,000 дол. Багато переведено направ, але вони ще дальше проходять у 1989 році.

У видатках сума виплачених грошових зворотів дала 424,875 дол., на 9,000 дол. більше, чим рік раніше. Посмертних виплат виплачено у висоті 821,582 дол., на суму 39,000 дол. менше, чим у попереднім році. Сума дозрілих вивінувальних грамот осягнула 1,114,521 дол., що являється на суму 100,000 дол. більше, як попереднього року.

Видатки Союзівки осягнули суму 1,446,459 дол., на 411,000 дол. більше, як у попередньому році. Видатки В-ва „Свобода" зросли на 140,000 дол. і дали загальну суму 1,362,280 дол. Кошти устаткування і вдержання бюра у Вашінґтоні дали суму 81,824 дол. Всіх видатків у 1988 році було на суму 9,175,641 дол. Видатки зросли на суму 616,092 дол.

Пересічна висота відсотків від всіх інвестицій дала 10.32%.

Корпорація Дому УНСоюзу отримала за всі чинші суму 3,379,776 дол., на 179,260 дол. більше, як у попередньому році. Інших прибутків було у висоті 48,000 дол.

Всіх видатків було у висоті 3,958,279 дол. на суму 360,487 менше чим 364,867 менше, чим рік раніше. Всіх відсотків виплачено у висоті 2,242,263 дол. Сума позичок від членів на кінець 1988 року дала 8,121,597 дол., а позичка від УНСоюзу виносила суму 5,320,000 дол.

За перші два місяці 1989 року майно УНС зросло на 628,082 дол., а за 12 місяців взад на суму 2,931,481 дол.

Звіт В. Сохана

Наступного до звітування попросив головний предсідник головного секретаря В. Сохана.

У 1988 році здобули секретарі та організатори 1,161 нових членів із загальною сумою забезпечення 8,049,100 дол. Але в тому самому часі втратив УНСоюз близько 4,000 членів, на що склалося: 925 передчасно згрошевлених грамот, 893 грамоти, які дозріли до виплати повного вивінування, 1,162 грамоти, за які члени заплатили повністю належні вкладки, та 899 грамот, за які виплачено посмертне. В наслідок таких великих убутків у числі членів закінчив УНСоюз 1988 рік із втратою на чисто 2,178 грамот членів.

(Закінчення на стор. 3)

В МОСКВІ ПРОХОДИТЬ ПЕРЕБУДОВА ПАРТІЙНОГО АПАРАТУ

Москва. — Билл Келлер, кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" в Москві інформує про велику чистку у верхівці Комуністичної партії Совєтського Союзу, про великі пересунення, про моцію молодших членів компартії до ЦК КПСС і Політбюра, починаючи із самої гори і кінчаючи на низах.

В загальному було звільнено 110 членів Центрального Комітету КПСС, 74 з них були голосуючими членами, а 36 неголосуючими членами ЦК КПСС. На їх місце прийшли молодші члени, в більшості прихильники політики гласности і перебудови. 24-ох неголосуючих молодших членів були підвищені до ранги голосуючих членів ЦК КПСС, рівночасно проголошено зменшення Центрального Комітету з 301 до 251 членів.

Найвищими достойниками, які з тих чи інших причин мусіли відійти із своїх постів були: член Політбюра і партійний „ідеолог" Вадім А. Метведєв, колишній довголітній міністер закородних справ СССР і коротко голова Президії Верховної Ради Андрей Ґромико, колишній голова Ради Міністрів СССР Ніколай А. Тіхонов, які у заміну за „тихий" відхід далі користуватимуться усіма привілеями керівних членів компартії і обминуть партійної критики їхньої колишньої і теперішньої діяльности. В короткому зверненні до вичищених членів компартії генеральний секретар ЦК КПСС і голова Президії Верховної Ради СССР Міхаїл Ґорбачов заявив, що багато із 110 звільнених членів компартії, деякі займали свої місця ще від часу політики застою сталінського і брежнєвського режимів, підписали заяви, що відходять „добровільно". Між „добровольцями" є власне Ґромико і Тіхонов.

Звільнених членів ЦК КПСС за новелею Гоголя називають в СССР „мертвими душами". Багато звільнених заявили, що вони відійшли добровільно, з причини віку чи хвороби. Про таке звільнення вони, мовляв, просили Центральний Комітет вже раніше.

Політичні спостерігачі й західні аналітики думають однак, що М. Ґорбачов ще раз показав, що він консолідує владу у своїх руках, проводить чистку без якої йому ледви чи вдався б плян перебудови, який у певних партійних кругах був предметом гострої критики.

Закінчив свою політичну кар'єру також Сєргей Л. Соколов, міністер оборони СССР до квітня 1987 р., Ґайдар А. Алієв, колишній член Політбюра звільнений Ґорбачовим в жовтні 1987 року і Ніколай А. Байбаков, голова плянувальної комісії і партійний активіст сталінської ери.

Ґеоргій П. Розумовський, шеф партійного персоналу заявив, що багато було мови про тих партійних керівників, які програли березневі вибори до Конгресу народних депутатів. Він обіцяв, що текст дискусії буде опублікований пізніше. Жертвою виборів, між іншим став ленінградський „бос" Юрій Ф. Соловйов, який покищо задержав за собою усі дотеперішні пости, але як довго ніхто не знає. дискутували також справу Боріса Н. Єльцина, але, згідно з інформаціями поінформованих осіб, не критикували за його передвиборчі виступи.

Б. Келлер ні словом не згадує про Володимира Щербицького, першого секретаря Комуністичної партії України, який також є витвором режимів застою, васалом комуно-московського режиму в Україні, русифікатором власного народу і зненавидженим керівником серед більшости населення.

Збори УГС відбудуться в травні

Київ (ЗП УГС). — В неділю, 2-го квітя ц.р., відбулося засідання Всеукраїнської Координаційної Ради УГС, на якому розглянуто багато різних проблем.

Зроблено підсумки виборів народних депутатів до Верховної Ради СССР. Було відзначено, що результати виборів були цілковитою несподіванкою для правлячого партійно-бюрократичного апарату.

Вирішено, що установчі збори УГС, первісно зплянованi на березень, відбудуться під кінець травня ц.р., бо вміжчасі переводяться збори обласних філій УГС.

Вийшла нова розповідь очевидців чорнобильської трагедії

Едмонтон, Альта. — Канадський Інститут Українських Студій видав на спілку з видавництвом МекМіллан у Великобританії книжку „Chernobyl: A Documentary Story", яку написав відомий київський письменник Юрій Щербак.

Цей опис чорнобильської трагедії з квітня 1986 року написано на підставі інтерв'ю з численними учасниками. Після катастрофи Ю. Щербак жив кілька місяців у зоні ядерного реактора і розмовляв з пожежниками, санітарами, партійними й урядовими діячами, представниками засобів масової інформації та чужинцями, що допомагали жертвам.

Ю.Щербак за професією лікар, написав дев'ять повістей і є лавреатом кінематографічної премії ім. Довженка. Він здобув особливу премію за свої репортажі про чорнобильську трагедію. Українська й російська версії „Chernobyl: A Documentary Story" появилася в Совєтському Союзі й здобули велике признання. Ю. Щербака недавно вибрано головою незалежної екологічної групи „Зелений Світ". Він відвідає Канаду в травні цього року, щоб популяризувати свою книжку.

„Chernobyl: A Documentary Story" має 168 сторінок і цю книжку можна набути за 10 дол. (м'яка оправа) або 20 дол. (тверда оправа) у: Canadian Institute of Ukrainian Studies, 352 Athabasca Hall, University of Alberta, Edmonton, Alta, Canada, T6G 2E8. У ЗСА книжку можна набути у видавництві St. Martin's Press, 175 Fifth Ave., New York, N.Y. 10010.

ВИННИЧЕНКІВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

Ню Йорк. — Винниченківська комісія Української Вільної Академії Наук в ЗСА влаштовує в суботу, 6-го травня ц.р., о год. 4-ій по полудні в будинку Академії, 206 Захід 100-та вулиця, конференцію присвячену літературній творчості Володимира Винниченка. Доповідатимуть проф. Романа Багрій (Йорк університет), проф. Данило Струк (Торонтонський університет), д-р Микола Жулинський (Академія Наук, Київ). Коментатор — проф. Євген Лащик, відкриття — д-р Лариса Онишкевич. На конференції буде також і виставка п.н. „З малярської спадщини Винниченка".

У СВІТІ

ПРАВОЗАХИСНА ОРГАНІЗАЦІЯ Міжнародна амнестія, яка є принципіяльним противником смертної кари, опублікувала рапорт, в якому говориться майже про 100 країн, де запроваджена вища міра кари. За даними досліджения, у 1980-их роках в 90 країнах були страчені 15,320 осіб. Автори дослідження роблять застереження, що їм відомо лише про таку кількість страт, але підкреслюють, що знають далеко не про всі випадки. На їх думку, лише в цьому десятилітті було страчено не менш як 40,000 осіб. Міжнародна амнестія вказує, що вік страчених від 14 до 74 років. З'єднані Стейти входять в число шести країн, де серед страчених є особи молодші 18 років. Дослідження Можнародної амнестії підкреслює, що починаючи від 1934 року, в Совєтському Союзі статистика застосування смертної кари засекречена. Однак за підрахунками правозахисної організації, від половини 1985 до половини 1988 року в СССР були розстріляні 63 осби.

У НЕДІЛЮ, ВПЕРШЕ за останні тижні, групі чужинецьких журналістів було дозволено відвідати Тбілісі. Як повідомляє кореспондент аґентства Ройтерс, понад 800 осіб, переважно члени родин загиблих, зібралися на місці трагедії. Поминальна церемонія відбувася з дотриманням православних обрядів з молитвами і при запалених свічках. Загони міліції спостерігали за тим, що відбувалося. У Тбілісі прибула група слідчих всесоюзної прокуратури. В їх завдання входить встановлення конкретних виновників трагедії. Командуючий Закавказькою військовою округою генерал-полковник Ігор Родіонов на сторінках центральної армійської газети „Красная Звєзда" зробив спробу звалити вину за вбивство мирних демонстрантів на командуючого військами міністерства внутрішніх справ (міліції) у Тбілісі генерала Юрія Єфімова.

ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО афганських муджагедінів АНА обвинуватило Москву в тому, що совєтські літаки під час налетів на прикордонну провінцію Бадагшан скидають запальні бомби. Серед мирного населення є багато жертв, сказано у повідомленні. Літаки, пільотовані совєтськими та індійськими летунами, піднімаються з летовища в Ташкенті, всього 36 миль від афганського кордону. Аґентство АНА повідомило також, що у провінції Бадгіс, розташованій на північному заході Афганістану, два піхотні полки урядових військ разом з членами родин вояків перейшли на сторону борців за свободу. Коло 300 вояків захопили зі собою 360 автоматів, 17 кулеметів, іншу зброю та значну кількість боєприпасів.

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ справ комуністичного Китаю категорично відмовилося навіть обговорювати справу про можливе розслідування становища у Тибеті будь-якою міжнародною комісією. „Ми проти вмішування у наші внутрішні справи!" — заявило міністерство закордонних справ Китаю. Справа про приїзд у Тибет міжнародної комісії була піднята минулого тижня на зустрічі даляй-лями, духовного лідера буддистів Тибету, з дружиною президента Франції Франсуа Міттерана у Парижі. Даляй-лама заявив про необхідність нормалізації ситуації у Тибеті.

В ПЕКІНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ Цінгуа відбулася нарада представників студентів вищих навчальних закладів Пекіну і близьких до нього районів, на якій обговорювався плян дальших дій у боротьбі за проведення демократичних реформ. В університеті розклеєні плякати, які закликають до бойкоту зайнять до того часу, поки вимоги студентів не будуть виконані. Студенти пекінських університетів розіслали телеграми в інші міста, закликаючи студентів всіх китайських вищих навчальних закладів приєднатися до їх боротьби.

В Конґресі приготовляють ще одного листа до М. Ґорбачова

Філядельфія (КОНЛПУ). — Не зважаючи на деякі зміни в совєтській суспільно-політичній системі, влада на Україні дальше переслідує українських активістів, обмежуючи їхню свободу, як і раніше.

Тому філядельфійський Комітет Оборони Національних і Людських Прав України вирішив посилити заходи в справі прав людини згідно з постановами Гельсінкських угод. Ця акція почалась виготовленням листа конґресменами Лоренсом Кофлином з Пенсильванії і Стені Гоєром з Мериляндy, адресованого до Міхаїла Ґорбачова в справі найновіших переслідувань, погроз, арештів і затримань.

В листі згадані конґресмени подають прізвища переслідуваних активістів в Україні, які брали участь в організації зібрань, церковних відправ і виступали перед народом.

Комітет звертається до громадян з проханням сконтактувалися зі своїми конґресменами і просити їх підписати згаданий лист.

Конґресменам треба запропонувати звертатися телефонічно до асистента конґ. Кофлина на число (202) 225-6111, або до Ореста Дейчаківського на число (202) 225-1901.

В АМЕРИЦІ

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша категорично відкинув несподівану вимогу Західньої Німеччини щоб розпочати переговори зі Совєтським Союзом в справі зменшення арсеналу ядерної зброї близького засягу в Европі. Після чотиригодинної конференції в Державному департаменті між секретарем Департаменту оборони Діком Чейні, дорадником крайової безпеки Брентом Сковкрофтом і представниками західньо-німецького уряду, міністра закордонних справ Ганса-Дітріха Геншера і міністра оборони Гергарда Штольтенберга в присутності державного секретаря Джеймса Бейкера, ЗСА категорично відкинули таку пропозицію. Гостро зареаґував на це секретар Департаменту оборони Д. Чейні, називаючи таку вимогу „небезпечною пасткою", яка обеззброїла б НАТО. Експерти твердять, що це була спроба дещо захитаного уряду Західньої Німеччини та її канцлера Гельмута Коля здобути для себе підтримку в народі.

НАМАҐАЮЧИСЯ ПРИПИНИТИ щораз частіші спалахи дискримінаційних занепокоєнь у студентських гуртожитках і університетських містечках, управління кількох університетів робить заходи щоби заборонити деякі форми висловів, що загально уважаються образливими. Одначе критики таких заходів настоюють на тому, що це нічого іншого, як обмеження свободи інтеліґентного бесідування, що і є ціллю університетського навчання. Суперечки на цю тему набирають чимраз більшого розголосу, а в деяких університетах набирають також й непотрібної гостроти. Все ж таки цю справу прийдеться скоріше чи пізніше вирішувати поодиноко кожному університетові.

Сьогоднішня Україна — очима неукраїнця

Джерзі Сиіті, Н.Дж. (Ольга Кузьмович). — Несподівано задзвонив у неділю телефон і у ньому зголосився ще більш несподівано давній добрий знайомий з Німеччини.

— Я в переїзді на Фльориду, маю перерву у літаковому полученні. Чи можете приїхати на летовище? Я прямо з України, можу вам багато цікавого для вас розповісти.

Розуміється журналістична цікавість взяла верх і не зважаючи на все, я негайно рушила на летовище Кеннеді, яке, на щастя, не так то і далеко.

Привітавшись, ми засіли до кави у рухливому ресторані, але наша розмова так нас полонила, що ми не зважали на наше оточення.

Мій знайомий, добрий знавець совєтських обставин, бо їздить туди часто у справах свого підприємства, що має власника канадця, який живе на Фльориді, централю в Західній Німеччині, а найбільшу торгівлю із СССР веде вже від кількох років. Знаючи російську і українську мови ще із часів Другої світової війни, як один із молодих т.зв. фольксдойчерів з України, цей підприємець просто вимріяна людина до переговорів із совєтськими чинниками.

Але, як розповідає мені, вперше побував у своїх справах тепер в Україні і тому його спостереження з першої руки і справді безсторонні.

— „Ви українці не повинні бути тепер такі емоційні у зв'язку з тим, що діється. Треба на все глядіти спокійно та зрівноважено. Ваш партнер, а рівночасно противник, не змінився ані на „йоту" і якщо є у вас тут намір допомогти у господарському піднесенні України, то треба підходити до справ „по-бизнесовому". А знаєте, як то кажуть в Америці: „бизнес має бути без політики, без релігії і без сексу". Не забувайте, що тепер, коли відкрилися можливости торгівлі з Україною, на вас не чекають, бо вас випередили вже ми — німці, японці та інші европейці. Коли я перебував тепер в готелі у Києві, то перед готелем стояли кілька „Мерцедесів" із плитками зі Західньої Німеччини, і я вас запевняю, що власники цих авт не приїхали туди як туристи. Бачите славний „Дранґ нах Остен" цвіте тепер так, як колись у Другій світовій війні. Торгуємо усім чим можна і то з успіхом. Але ми знаємо добре, що кожна торговельна умова з українськими підприємствами чи колективами мусить перейти через Москву, хоча в ній ідеться про територію України і що червона „урядова нитка" там ще дуже, а дуже довга. То ж треба бути наполегливим, стійким і ... терпеливим. Самозрозуміло, що присутність україномовного заграничного представництва має вплив на оточення.

Перериваю його міркування про торгівлю, питанням про настрої в Україні, які він мусів, знаючи мову та перебуваючи два тижні, таки принаймні трохи відчути.

— Хочете знати, які там настрої. Бачите, так, як я спостеріг, то більша частина населення, яку творить міщанська робітнича і селянська верства, зовсім не дуже є за змінами. Вони, щоби мали свій заробіток, мали що з'їсти, мало працювали та випили чарчину. Це сумне але правдиве. Ті, що бажають зміни — це інтелектуали, одні прямують до того леґальними шляхами, домагаючись привернення української мови, домагаючись виявлення справжніх історичних фактів, як про голод чи злочини Сталіна, реґабілітації давніх українських учених, письменників, мистців.

Друга група інтелектуалів, це ті ваші т.зв. „дисиденти", які готові на все, які провадять демонстраціями, даються арештувати, протестують. Але, до речі, тепер всі протестують і кричать, бо це дозволене і нічого не коштує. Одні кричать, що немає харчів, другі, що немає української мови.

Є ще одна цікава група — це поворотці з Афганістану, які на цій війні навчилися самостійно думати, а з тим і самостійно діяти. Вони доб-

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Зміни у Польщі і добрий відгук у ЗСА

Коли генеральний секретар Компартії Польщі генерал Войцєх Ярузельський почув у промові Міхаїла Ґорбачова виголошеній (у Києві), що кожна комуністична країна має сама впорядковувати свої проблеми, він зрозумів, що Москва ані не допоможе Польщі, бо сама неспроможна, ані теж не загрозить Польщі вмаршем совєтських танків. Послідовно — він витягнув руку до згоди з опозицією. Переговори велися між представниками формально нелеґальної „Солідарности" та делеґатами уряду. 5-го квітня ц. р. підписано договір згоди, за яким леґалізовано у варшавському суді „Солідарність". Докладного тексту цілого порозуміння не оприлюднено, але сказано, що невдовзі відбудуться у Польщі вибори до тамошнього сойму з допущенням непартійних кандидатів та з добавленням до сойму ще вищої палати, сенату, що його були комуністи скасували. У вівторок, 18-го квітня, засновник „Солідарности" у 1980 році, згодом ув'язнений, коли ген. Ярузельський проголосив у Польщі вийнятковий стан і поставив „Солідарність" поза законом, — тепер, у цей історичний вівторок — Лєх Валенса і Войцєх Ярузельський стиснули один одному руку та жартували і сміялися у гурті найближчих співробітників з обох сторін перед гуртом фотографів.

Як тільки наспіла до Вашінґтону вістка про цю радикальну зміну відносин у Польщі президент Джордж Буш полетів до заселеної компактною масою поляків дільниці Дейтройту Гемтремку і в тамошній залі Міської Управи виголосив велику промову. Він назвав зміни у Польщі „драматичними", висловив надію, що „польський експеримент" увінчається успіхом і що він матиме вплив на свободолюбний рух народів Совєтського Союзу. На адресу цього останнього висловив пересторогу, що без політичної і культурної свободи не може бути свободи економічної. Зокрема одним реченням підкреслив, що не йдеться про відносини між ЗСА і СССР, а про становище всього демократичного світу до СССР, при чому сказав буквально: „Совєтський Союз повинен зрозуміти, що вільна демократична Східня Европа, як ми її розуміємо, не буде нікому й ні одній країні загрозою".

Президентові Бушеві товаришив у цій подорожі до Гемтремку його дорадник у справах Крайової безпеки емеритований генерал Брент Сковкрофт. Буш пригадав у своїй промові, що він був у Польщі, як віцепрезидент у 1987 році, і тоді розмовляв із Лєхом Валенсою та генералом Ярузельським, дораджуючи їм мирну розв'язку конфлікту. Промову Буша передавали на телевізорах у Польщі. Найбільшу, мабуть, практичну вартість для санації польської економіки була обіцянка Буша, що він — разом із західніми альянтами — підтримає включення польського господарства до Міжнародного монетарного фонду. Відомо, що польська валюта, — „злоти", — не належить до міжнародної монетарної системи, так само, як не належить туди совєтський карбованець.

Лєх Валенса, робітник у портових доках Ґданська, виявився передбачливим і обережним політиком. Він перестерігав був загорільців із „Солідарности", щоб не вимагали відразу скасування комунізму, — вони його не послухали і спровокували згадані вище репресії. Тепер у Польщі радісні, наче після великої вигри. При акті леґалізації „Солідарности" співали національний гимн. Валенса знову перестерігає: поляків чекає ще довга і важка боротьба за здобуття цієї повної державної демократичної незалежности, на яку натякав у своїй промові Буш. За твердженням „Ню Йорк Таймсу", Лєх Валенса минулого тижня полетів до Риму, щоб подякувати Папі Іванові Павлові II за велетенську допомогу, що її Церква у Польщі давала протикомуністичній опозиції. Уже раніше була вістка, що Лєх Валенса прибуде до Вашінґтону. Він прославляв Джорджа Буша, як державного мужа, який знає історію поневолених народів і сприяє їхньому визволенню.

Нас найбільше цікавить, чи і як здійсняться слова, Буша про вплив зміни у Польщі на хід подій у СССР. Негайна готовість ЗСА допомогти хворій економіці Польщі — це пророчисте мементо для Ґорбачова. Але в СССР ситуація складніша: там ідеться не тільки про економіку, але про гін поярмлених країн і народів до повної незалежности. А Ґорбачов є „єдинонеділимець" і пробує силою здавити той гін у Прибалтиці, у Грузії, у Вірменії і напевне в Україні з допомогою від різних Щербицьких.

Н. О.

ТРИ РОКИ ПІСЛЯ АВАРІЇ В ЧОРНОБИЛІ

Хвиля безмежної тривоги охопила плянету в квітні 1986 року, коли вітер поніс над Землею радіяційні випари після аварії на атомній електростанції в Чорнобилі. Ця трагедія продемонструвала світові, що атомні електростанції несуть у собі не меншу загрозу, ніж атомні бомби. А збудивши тривогу, змусила людство задуматись: добром чи злом обернеться енерґія атомних електростанцій для нашої плянети?

Аварія, що сталася 26-го квітня 1986 року, спричинила велике горе людям і завдала багато лиха Україні й Білорусії. Але водночас ця трагедія відіграла не абияку ролю в прозрінні українського народу, який крізь туман совєтської пропаґанди раптом побачив увесь цинізм і знущання комуністичного уряду, що багаторічним терором домігся такого стану, коли в корені придушувалась кожна незалежна думка. Протягом 70-ти років щоденно ламали хребти, в прямому й переносному значенні, десяткам мільйонів своїх громадян, які в той чи інший спосіб виявляли спротив комуністичному режимові. Постійно діючі, жорстокі масові розправи змусили народ змовкнути, щоб зберегти молодих, аби не перевівся рід.

Та совєтський уряд „потурбувався" і про нові покоління. Від самого народження дітям заливали душі суцільним потоком совєтської пропаганди, щоб виховати їх на свій копил. Навчали довіряти урядові, у всьому покладатися на нього, бо там, мовляв, сидять найрозумніші, наймудріші та найчесніші люди, що самовіддано дбають про щастя народу. Довірливий дитячий розум усе це сприймав за правду й засвоював назавжди. Та згодом життя показало, що леґенди про совєтське щасливе життя не відповідають дійсності. Але помічали це здебільшого люди цілеспрямовані й найдопитливіші. Інші мовчали, паралізовані багатолітнім страхом. Ще інші, ніби, загіпнотизовані, не хотіли вірити очам своїм.

Поштовхом до пробудження стала аварія на Чорнобильській АЕС, коли над Україною нависла тінь смерти, загрожуючи повним знищенням. Навіть сьогодні, через три роки після аварії, ситуація в Чорнобилі дуже складна і загроза не зникла.

І тому вже не тільки українські правозахисники, а багато людей, відкинувши страх, раптом заговорили, а заговоривши збагнули, що не можуть совєтські жандарми арештувати геть усіх.

Першими заговорили ті, що в той пекельний час були в епіцентрі радіяційної зони. Їх підтримали письменники, лікарі, науковці, робітники. З'явилися чесні репортажі з місця подій письменника Юрія Щербака, кореспондента Володимира Колінька та багатьох інших відважних представників української інтеліґенції, які кинулися в саме пекло аби донести людям правду. Всім заболіла доля рідної землі, доля нації, доля української культури. З цього болю народився широкий Народний Рух України за свої права.

Смертельним спалахом чорнобильська трагедія висвітлила глибинну сутність людей серед яких одні, переповнені страхом, повтікали далеко від рідної домівки, інші жадібно кинулися грабувати залишені міста і села, викрадаючи по хатах старовинні ікони, біблії, картини, вишивки, вази тощо. А нормальні люди, навпаки, всю доброту своїх душ вирішили принести на алтар України. І таких людей переважна більшість.

Страх перед режимом почав зникати, а вслід за ним зникає й страх перед радіяцією, бо в свідомості все більшої й більшої частини людей з кожним днем виступає на перше місце доля України. Попри всі заборони люди повертаються до навколочорнобильської зони, щоб, як на війні, віддати своє життя за рідну землю. Вони чистять, оберігають, поливають водою і власним потом скривджену землю, лікують хворих, виконують найрізноманітнішу працю в 30-ти кілометровій зоні. Самовільно повернувшись у рідні місця, ці люди дістали назву „самоселів". Так з'явилося в українській мові нове слово, яке поряд зі словами наукової термінології „радіяція", „дозиметр", „нукліди", стало тепер повсякденно вживаним.

Комуністичний режим після Чорнобиля не став лагіднішим і гуманнішим. Він, як і раніше, продовжує розправлятися з тими, хто дошукується правди. Але сміливців тепер багато і вони не бажають мовчати. Урядовці, як і раніше, дбають не про народ, а про себе самих. Їхні методи і кінцева мета не міняються, але міняються люди. Тепер можна сказати, що Україна після Чорнобиля стала іншою. Вона не дозволить себе знову приспати, затуманити, одурманити, бо посіяла зерно правди і подбає, щоб воно проросло й заколосилося.

ЗДОРОВ'Я — ВСЬОМУ ГОЛОВА!

Д-р мед. Роман Осінчук

Як довго гласність Ґорбачова буде промовчувати трагедію Чорнобиля?

II.

У віддалі двох кілометрів люди поранені радіяцією, терпіли на важкі поранення шкіри, з яких лише деякі виживали, а з віддалі чотирьох кілометрів мали все таки ще важкі попечення особливо в місцях шкіри, непокритої одіжжю та мали з причини радіяції об'яви нудности, вонітів, гарячки, болів голови та безсилля. Із них майже половина вимирала по кількох тижнях. Ті що з дальшої віддалі, як чотири кілометри, вижили, — як це інформував японський лікар, д-р Курамото, сам такий, що вижив того роду попечення, хворують майже ціле життя та передвчасно помирають. Найчастіше терплять на шлунково-кишкові розлади, серцево-судинні хвороби, а головно хворують на рака та щитовидну залозу і хвороби крови. У дітей частіше спостерігається різні розвоєві аномалії тіла, мозку чи інших органів.

Вертаючись до радіяції у чорнобильському випадку треба ствердити, що радіяція там була сильніша як радіяція у Гірошімі в два-три рази, хоч сам вибух був, мабуть, дещо повільніший. А що ж сталось з робітниками чи обслугою реактора чи й робітниками у близько до себе положених інших працюючих реакторів чорнобильської атомової станції? Та ж щонайменше 100-150 робітників обслуговувала кожний реактор. Чи ж могла втекти чи врятуватись від постійних вибухів радіоактивних тіл із неконтрольованого реактора, з якого смертельні хмари підносились до висоти 1,000 чи більше метрів та після того розсівались густою хмарою довкола вибуху а також з вітром сіяли своє смертоносне зерно більше чи менше на кількадесят чи й кількасот кілометрів залежно від сили й напряму вітру. Там відомо, що пожежники, які пізніше по вибуху гасили піском цю невидиму пожежу (sic!) заплатили своїм життям, а їх начальник, який лише наглядав з віддалі, два тижні пізніше також помер від радіяції.

А чи можна не дивуватись органам влади, що евакуацію з Прип'яті, місця мешкання працівників та містечка Чорнобиля, із віддалі 18 чи 5 миль від станції влада почала евакуацію людности щойно на третій чи четвертий день, дозволяючи дітям у ці перші дні після вибуху гратись на площі вкритій смертельним порохом? Чи ж урядові кола здавали собі справу з відповідальности за життя чи здоров'я тих людей. Мабуть ні, коли вони казали в таку страшну пору танцювати чи парадувати молоді та людности на вулицях Києва в часі першотравневих святкувань. А потім почали змивати вулиці Києва від смертоносного пороху з такими складниками як плютоній, стронцій, йод та інші радіяційні складники. І ще тоді урядові кола Києва й Москви подавали про лише 32 випадки смерти.

На щастя, тепер самі свідки цієї катастрофи можуть говорити більше одверто та домагаються від влади врешті виявити всю страшну правду, бож і досі її не дістають. Навпаки, ще й тепер влада старається зацьковувати своїх громадян, мовляв, їм нічого не грозить. А коли інж. Герасименко у 1987 році зявився у вільному світі й заговорив про 15,000 жертв радіяції в Україні, то не лише завзято оспорювали цю цифру большевицькі кола, але навіть московські дисиденти, які живуть у Парижі. Всі вони стараються приглушити крик української громадськости та заспокоїти теж цікавість західнього світу так потрібного їм тепер у їхній економічній кризі. І їм навіть до деякої міри вдається.

Хоч би згадати американського лікаря, д-ра Гейла, спеціяліста від перещеплювання кісного мозку у важко пошкоджених радіяцією хворих, який частенько їздив до СССР та й очевидно здає собі справу з людської трагедії в Україні чи Білорусі після Чорнобиля. А його українські лікарі, як свого колеґу, запросили навіть до Ню Йорку для такої інформації. На жаль, нічого не довідались. Не дали теж правдивого висвітлення наслідків чорнобильської катастрофи й Міжнародна атомова комісія у Відні, на якій складав звіт заступник директора совєтського Інституту атомової енерґії Ліґасов, якому вдалось заспокоїти деяких легковірних американських учених цієї конференції та до деякої міри й світову опінію. На жаль, світ починає поволі забувати про цей другий „голокост" українського народу, тим разом радіяційний.

На щастя, в Україні починають щораз голосніше говорити про Чорнобиль самі українці, а між ними і кваліфіковані люди, хоч би згадати письменника й лікаря, д-ра Щербака. Він теж звернув увагу на факт, що сам Ліґасов, який поповнив самогубство на початку 1988 року, хотів немов цим виправдати себе перед жертвами Чорнобиля за свої фальшиві інформації для світу та підкреслити, що він мусів подавати інформації в такій формі, як цього хотіла брежневська наукова ма-

(Закінчення на стор. 4)

Володимир Жила

НОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ

II.

Він надхненно й вишукано проголошує Христові слова:

Я знаю, Отче, духу скарб
Початок має у
стражданнях.
У них народжується жар,
Вогонь, що спалює
кайдання,
Росте для Божих діл
трудар.

Мої слова — не людський
твір, —
Не Будда я і не Конфуцій,
Мої слова — твір Божих
мір,
Відвічне Слово, Струм
живлющий:
Я Син Твій, Богочоловік.

У цих строфах — сила й правда, вони не ускладнені, а по-справжньому заземлені, зате глибокі своїм значенням та звеличенням Христа, як Богочоловіка. Сильне світовідчування й світосприймання показані тут з погляду більш традиційного в глибокому проникненні у складний процес релігійних істин.

Щирим ліризмом віє від вірша „Хвала Тобі, Боже!", який переростає в гимн на честь Всевишнього Отця. Глибока поетизація Божої істоти й звеличення Його творчого розуму звучать щиро й переконливо. Бог для поета — це „Отець небесний", „Милий Бог", „Відвічна Правда", „Любов чиста", „Надія вірних". Кожна велика строфа тут хвилює, радує; заспокоює, одним словом, дає все, що складається на зміст духового життя. Поряд зі щирістю, самобутньою образністю, яскравістю і багатством барв, зустрічаємо в вірші й глибокі почуття справжнього християнства, який переконано проголошує своє мистецько-релігійне кредо:

Як вдячний я Тобі, Великий
Боже,
За скарби ці для нас
людей —
Твоїх створінь, Твоїх
дітей!
Хвала на небі й на
землі!
Хвала і слава
Боже мій!

Заховалися тут не тільки глибока думка, але й любов та віра, висловлені словами високої поетичної напруги, що живиться від душевної палкости поета і його активного ставлення до життя.

Поет гордо проповідує Христові ідеали: „Плекать в душі таке тепло, / Щоб в нім тонуло льоду зло". Як попередження й водночас нагадування про можливість кращого майбутнього з'являються рядки:

Як би Твій, Христе, клич
любови
Став світлом дій усіх
людей
Цей світ не знав би
супостатів
Кривавих війн і їх богів,
І був ми мир у кожній
хаті,
Любов і мир на всій землі.

(„Ідеал")

Дуже оригінально звучать вірші-діялоги лірично-епічного характеру („Божа любов", „Призначення", „Воля людини"). Вони написані з глибокою проникливістю. У кожному з них своя внутрішня логіка й сенс. Вони витримані стилістично й метрично. Це відгуки на найнасущніші проблеми часу, приклади громадянської мужности, інтерпретації явищ життя.

Сильну відповідь дає поет модерністам, які в своїх творах докоряють Богові за кривди, вчинені злом українській людині й українському народові. Бог, мовляв, не сотворив досконалого світу й людини і тому Він повинен бути сторожем людини, повинен карати зло ще за життя людини, а ще краще — до зла не допускати. „Таке розумування, — на думку поета, — відображає велику поверховість думки придавленої збуреними емоціями". Це приклад поетичного зневажливого висловлювання, свідчення глибокої неповаги до найвищого Творця. Поет не може з цим погодитися. Він видобуває зі свого єства найчастіше, найпотаємніше відчуття та живим палким словом, протестує:

Не Він вибирає людині
дороги,
стежки і стежини
до смертних канав.
До них веде розум і воля
свобідна,
що їх Він людині
в добрі своїм дав.

(„Не Бог винуватий")

Злободенна тематика у збірці дуже близька душі поета, який повсюди шукає краси, щоб її згодом перевтілити у найглибиннішу істину життя:

Сягнути зірки в вишині
Лише й лише зір може.
Рука ж сягне її лиш в сні, —
Та день сон переможе.
(„Рукою зірки не сягнеш")

За згадкою, наприклад, про багатство й убогість не важко вловити уболівання поета за долю людини. Він боліє не заради її матеріяльного стану, а духового:

Людини вбогість, друже
мій,
не бідна хата, без прикрас,
не брак монет,
страждальний час, —
убогість — в ній,
у ній самій,
як в ній гниллю розтліва
свавільна совість
і душа.
(„Багатство й убогість")

Чи не найвиразніше зформульовано ідейне переконання поета в сонеті „Від них сховатися ніде". У ньому відображено не лише атмосферу життя й всі її небезпеки, але й зформульовано усвідомлення й почуття моральної відповідальности за вчинки перед самим собою, людьми, суспільством, Богом:

Та від природи всіх стихій,
Від людських сил і їхніх дій
У всіх країнах і часах —

Сильніша завжди совість є
І око Бога в двох світах.
Від них сховатися ніде.

(Закінчення на стор. 3)

Мирослав Семчишин

ЗА ВІДРОДЖЕННЯ І ДЕРЖАВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

II.

Членами ТРМ можуть бути індивідуальні громадяни, учні шкіл, студенти університетів, а теж державні підприємства, наукові та навчальні заклади кооперативні і громадські організації. В організаційному пляні ТРМ становить собою асоціяцію діючих у республіці осередків рідних мов. Первинними осередками товариства можуть бути територіяльні клюби, товариства та гуртки рідної мови на підприємствах, в установах та в організаціях.

Кошти та майно ТРМ складаються з вступних і щорічних членських внесків (індивідуальних і колективних), відрахувань від прибутків підприємств підпорядкованих товариству, грошових надходжень від лекцій і концертів, добровільних пожертв.

Ми зупинились тільки над найбільш суттєвими точками статуту ТРМови, який, на наш погляд, є продуктом дуже ґрунтовно передуманою акцією на захист рідної української мови, що опинилась над пропастю свого дальшого існування...

2. Голоси читачів

Цікавим відгуком на поміщений на сторінках „Літературної України" проєкт статуту, були листи читачів до редакції цього тижневика, які прикметні своїм підходом до цілої проблеми. А ось кілька найзамітніших з них: „Любов до рідної мови в кожної дитини закладається з раннього дитинства. Це мова материнська". „Пропагувати твори клясичної літератури. Влаштовувати щорічні свята рідної мови, з участю письменників, композиторів, художніх майстрів". „Десяткам тисяч батьків — українців писали і **пишуть (!) заяви про звільнення своїх дітей від вивчення української мови... У висліді українська** література втратила своїх читачів, театри — глядачів, а редакції газет — передплатників". „Звернутися до Верховної Ради УРСР з пропозицією відмінити закон з 1959 р., згідно з яким українська мова стала тільки предметом навчання, з метою швидкого злиття націй". „Негайно організувати курси-гуртки для вивчення чи поглиблення знань з української мови". „Мовно-культурна співдія з усіми слов'янськими народами і зміцнення контактів з україномовними групами на усій території СССР, Польщі, Чехо-Словаччині, а теж Канади і США". „Одне із завдань ТРМ — боротьба проти національного нігілізму і дискримінаційних положень української мови"...

3. Створення Товариства Української Мови (ТУМ)

У днях 1-го — 12-го лютого в Києві відбулася установча конференція, на якій формально засновано Товариство Української Мови ім. Т. Шевченка (тобто пропоновану в Проєкті назву „рідної мови" змінено на „української"). Повідомлення про цю конференцію отримано від Закордонного Представництва Української Гельсінкської Спілки (УГС), було поміщене в „Свободі" за 18-го лютого, проте ця подія заслуговує на дещо детальнішу аналізу, зокрема, якщо йдеться про дуже замітні виступи-промови так офіційного представника уряду, як і головних ініціяторів і співтворців ТУМ.

Конференцію відкрив відомий нам із своєї повісти з 60-их років „Собор" — Олесь Гончар. Він м.і. сказав:

„Український ренесанс 20-их рр. був явищем европейського і світового масштабу, але рідкісне диво народу було невдовзі розстріляно. Брежнєвсько-сусловська камариля, сповнена патологічної ненависти до всього національного, вдалася послідовно насаджувати глибоку антинародну доктрину про злиття націй, що було цинічним відстрибком від ленінських принципів... І душогубам чимало вдалося! Зникли національні школи, недоступною була справжня історія народу. Невтомні зливачі націй впевняли, що самознищування народу треба вважати етапом прогресу. І це був великий злочин проти національних культур.

Не рідко нам колять очі, мовляв, ваша нація не вміє дорожити своїм, продовжувати свій генетичний рід. Але і ніколи не було сказано нічого офіційного на захист мови і чести народу".

Навівши приклади дикого нищення пам'яток української культури, у своїх висновках він заявив: „Державність української мови мусить набути конституційної сили".

Згадуваний уже письменник Дм. Павличко у своїм виступі спершу зупинився на дуже сумній статистиці. У 1937 році — говорив він — в СССР шкільні підручники видавались в 90-ох мовах, а в 1988 році — в 39-ох. Отже за 51 років вийшло з вжитку 51 мов!! А, якщо йдеться про Україну, то в 1946 році вийшло 106 назв навчальної літератури для вищих учбових закладів, а з них 90 українською мовою і 16 російською. У 1988 році такої ж літератури в українській мові вийшло 38 назв, а російською мовою — 422 !! А далі цей же письменник говорив: „Чи може збагатити скарбницю союзової і загально світової культури народ, мові якого відведено ролю нерідної дочки у власній хаті? „Пам'ятаймо — продовжував він, — що одною з головних умов, що забезпечать українському народові національну суверенність-право на утворення держави, є не просто мовна самобутність, а пріоритет вживання рідної мови на своїй території. Доки українська мова не буде одягати нас і годувати, а буде тільки піснею і молитвою, їй доведеться тяжко жити навіть під захистом найсправедливішої партії...

Ми повинні все зробити, щоби тоталітарне мислення, успадковане від сталінського режиму не взяло команди в свої руки".

З окремою доповіддю — „Екологія мови і культура — реставрація совісти" виступив член АН УССР В. Русанівський. „Треба негайно — говорив він — відновити традиції взаємної пошани до мов і культур, які принесла Жовтнева революція. Адже у 1931 р. в Україні було 25 національних районів: 8 російських, 7 німецьких, по три єврейських, грецьких і болгарських і один польський; були ще й білоруси і чехи (але як сьогодні виглядає ця справа, наш

(Закінчення на стор. 4)

Екзекутива...

(Закінчення зі стор. 1)

На число 1,161 склалися ось такі числа здобутих у 1988 році нових членів: 469 членів департаменту молоді, 582 члени департаменту дорослих та 110 членів із грамотами акцидентового забезпечення. Ці числа вказують на те, що загальне число нових членів департаменту молоді наздоганяє число нових членів у департаменті дорослих, коли раніше ми мали серед нових членів двічі більше дорослих, як молоді. Треба також підкреслити, що пересічна сума забезпечення нових членів — грамот постійно зростає і за 1988 рік вона виказує суму 7,135 дол. для грамот життєвого забезпечення та суму 6,933 дол. для всіх нових грамот, тобто включно із грамотами акцидентового забезпечення. Хоч у 1988 році поніс УНСоюз значну втрату в числі членів, загальна сума забезпечення всіх членів УНСоюзу зросла на 192,134 дол.

Серед нових грамот забезпечення, виданих у 1988 році, найбільше популярними в департаменті молоді були грамоти кляси P-20 (119 грамот на суму 792,000 дол. забезпечення), кляси „дабл ю" із одноразовою вкладкою (109 грамот на суму 515,000 дол.) та кляси E-18 (76 грамот на суму 304,000 дол).

В департаменті дорослих також найбільше популярною виявилася кляса P-20 (150 грамот на суму 839,000 дол.), а за ними два чергові місяці в популярності зайняли: кляса „дабл ю" (108 грамот на суму 643,000 дол) та кляса „дабл ю" із одноразовою вкладкою (83 грамоти на суму 387,000 дол).

Аналізуючи ці здобутки нових членів, можна ствердити, що тепер проходить успішна кампанія забезпечування внуків, для яких закуповують дідусі і бабусі грамоти, часто із одноразовими вкладками. Для обдаровування внучат найкраще надаються власне грамоти з одноразовими вкладками, які забезпечують молоде покоління нагромадженням резерви — готівки на студії та інші потреби.

В перших місяцях 1989 року числа нових грамот зростають з кожним місяцем. Їх було в січні 96, в лютому 117, а в березні 133. Це доказує, що наші секретарі відділів та організатори чим раз краще володіють знанням нових кляс та нових грамот забезпечення УНСоюзу, які мають дуже низькі вкладки та справді конкуренційні умовини забезпечення у порівнянні з великими комерційними забезпеченевими установами.

На день 31-го грудня 1988 року нараховував УНСоюз 71,977 членів із загальною сумою забезпечення 161,846 149 дол. З того на Канаду припадало 6,290 членів із загальною сумою забезпечення 20,234,877 дол.

В Рекордовому Відділі добігає компюторизація до кінця і тепер на базі створених рекордів ведеться дальша компюторизація Фінансового Відділу. Рекордовий Відділ все ще працює в неповному складі та пошукує його поповнення. Але його праця іде справно завдяки відданій пильності службовиків, які вже докладно запізналися з новостями союзового забезпечення та чим раз краще опановують компюторську техніку.

Після звіту головного секретаря д-р І. Флис попросив головного радного Е.Іванціва описати коротку працю бюра УНС у Вашінґтоні.

Е.Іванців сказав, що його асистентом в бюрі є Іван Кунь, а секретаркою Марія Ліщак, обидвоє добрі, молоді і енерґійні сили. Члени бюра ведуть постійно інформаційну акцію серед членів Уряду, Конґресу та взагалі політичних кіл столиці, пильно слідкують за працею в Конґресі ЗСА, особливо за проєктами законодавства, що відноситься до української громади, встановили контакт з пресою, спростовують неправдиві інформа- про Україну, виконують спеціяльні доручення Екзекутиви тощо. На закінчення Е. Іванців поінформував, що бюро перенесеться до 1-го листопада ц.р. до нових приміщень, бо будівля, в якій воно міститься тепер була продана, а новий власник потребує тих приміщень для себе.

У дальшому звітував д-р М. Куропась, зокрема про свою участь у розмовах з представниками польської і жидівської груп. Ці діялоги продовжуватимуться. Д-р Куропась також поінформував, що українська громада в Чикаґо добилась того, що в групі дев'ятьох учнів-середньошкільників, які поїдуть в Україну на тримісячне навчання в рамках програми обміну, буде один учень українського роду.

Г. Пашен також розповіла про свою участь в розмовах з представниками польської громади, про підготову до річного турніру круглів та іншу заплановану діяльність. Заступниця головного предсідника заторкнула питання пропаґандивної літератури для продажу забезпечення.

Мґр І. Геврик говорив про свої репрезентативні функції, про участь в нарадах СКВУ, про підготову книжки про УНСоюз в Канаді, редаґуванням якої займається головний радний Василь Дідюк з Торонто. Він зорганізував двох нових членів на загальну суму забезпечення 15,000 дол. Мґр Геврик вказав на конечність влаштування організаційних курсів в Канаді з уваги на введення нових плянів забезпечення.

Згідно з порядком нарад, останнім звітував д-р І. Флис, інформуючи про свої чисельні поїздки в терен на річні збори Округ, про святкування 95-ліття УНСоюзу, яке відбулось в Ню Йорку 1-го квітня ц.р.,стверджуючи, що інші громади також підготовляють відповідні імпрези для вшанування цієї найстаршої української установи у вільному світі.

Головний предсідник повідомив також про недавню перевірку фірмою консультативну Балу, яка має дати свої рекомендації, про будову нового будинку для робітників на Союзівці, про перебудову віллі „Ясіня", що матиме сім люксусових кімнат. Обидві будівлі майже готові. Про турне ансамблю „Ослав'яни" з Польщі, про запланований концерт хору „Думка" в Ню Йорку 17-го вересня ц.р. з нагоди його 40-ліття і 95-ліття УНСоюзу. Д-р Флис говорив про працю Конвенційного комітету, що його очолює головний радний Е. Іванців.

Після кожного звіту відбулась коротка дискусія над ними, а відтак голосуванням їх прийнято.

Вичерпавши порядок нарад, д-р І. Флис закрив їх в пополудневих годинах.

Ю. Шимко відвідав Клівленд і Парму

На запрошення голови Українських Злучених Організацій мґра Василя Ліщинецького, президент СКВУ Юрій Шимко 18 і 19-го лютого ц.р. відвідав українську громаду Клівленду і Парми.

Перший день був присвячений відвідинам церковних організацій та шкіл українознавства. Рано в єпископській канцелярії дієцезії Св. Йосафата в Пармі відбулася зустріч Ю. Шимка з представниками католицького і православного духовенства. В зустрічі взяли участь: Владика Роберт, о. шамб. Тома Саюк — канцлєр дієцезії, о. митрат Стефан Ганкевич, о. Іван Наконечний — настоятель собору св. Володимира, о. Юрій Сівко — настоятель церкви св. Тройці. Ю. Шимко прибув у товаристві мґра В. Ліщинецького, д-ра Богдана Футея, проф. Юрія Кульчицького та Адама Вовка, члена пресової референтури УЗО. Метою зустрічі було познайомити духовних провідників української громади з плянами праці СКВУ, вислухати їхніх порад і зауважень та просити їх активно підтримати, заплановану на травень ц.р. акцію збирання фондів на потреби СКВУ. Зустріч закінчилася спільною знимкою.

Наступними етапами відвідин цього дня були: собор св. Володимира, Культурний Центр при соборі, православна „Рідна Школа" ім. Т. Шевченка, кредитова кооператива „Основа", кредитова кооператива „Самопоміч", школа українознавства Товариства „Рідна Школа" та інших українських установ, а також зустрічі з членами і провідниками різних організацій. Зустріч з представниками ОДВУ і споріднених організацій відбулася наступного дня.

В неділю, 19-го лютого Ю. Шимко був присутній на Богослуженнях в українському православному соборі св. Володимира й українському католицькому соборі св. Йосафата в Пармі. По полудні в залі ім. Митрополита Андрея Шептицького відбулася зустріч з українським громадянством. При вході до залі його привітали хлібом і сіллю Надя Дейчаківська, в імени организованого жіноцтва і В. Ліщинецький, як голова УЗО.

Президент СКВУ Юрій Шимко розмовляє з учнями православної „Рідної Школи" ім. Т. Шевченка в Пармі. (Фото О. Стасюк).

Зібрання відкрив мґр В. Ліщинецький. Він представив достойного гостя, пояснив ціль зустрічі та покликав до слова федерального суддю д-ра Богдана Футея, який розповів про життя, успіхи і кваліфікації Юрія Шимка, про його працю для українського суспільства. Потім В. Ліщинецький надав слово Ю. Шимкові, який поінформував про працю, завдання й успіхи СКВУ, про випрацьований ним і Екзекутивою плян праці в біжучій каденції та відповідав на запитання. Заплановано створення наступних комісій: Зовнішніх зв'язків, до якої треба притягнути особи з відповідними кваліфікаціями, досвідом і зв'язками; лікарську комісію — потрібна допомога хворим головно дітям з України. Вислано до Чернівець хемічну аналізу ґалію, щоб допомогти дослідживанню захворювань та лікуванню дітей; еміґраційну комісію — в Римі перебуває 3 тисячі українських родин і зв. пятидесятників. В Австрії, в таборах перебуває кількасот українців, біженців з Польщі. Час їх перебування в Австрії обмежений, 50 з них вже депортовано назад до Польщі тому, що брак спонзорів. Їм потрібна негайна допомога, екуменічну комісію — наслідки катастрофи в Чорнобилі ще недосліджені вповні. Останньо додатково виселено 26 сіл. Уряд заплянував будову 23 нових атомових електростанцій в Україні, в тому одну в Криму у вульканічній, загроженій землетрусами полосі. Чорнобиль — це пересторога для цілої Европи і людства. В річницю Чорнобиля треба організувати протести і демонстрації. Можливо, що буде потреба створити ще інші комісії.

Наслідки перебудови у Совєтському Союзі, особливо в Україні, є такі, що концентрація влади нині більша ніж перед тим. Злочини Сталіна засуджують, але виконавців тих злочинів не судять. Армія має поліційну владу, а контроля КҐБ в Україні, більша, ніж будь-коли перед тим. Ще нині тисячі українців караються в концетраційних таборах і „психушках" за любов до України, а не за зфабриковані в КҐБ кримінальні злочини, за які їх судили. Ще нині Українська Католицька і Православна Церкви, їх вірні і священослужителі, є карані і переслідувані. Ще нині Щербицький і його кліка надалі продовжує насильну і послідовну русифікацію адміністрації, шкільництва та різних ділянок культурного і господарського життя в Україні.

Тому СКВУ є проти того, щоб давати форум офіційним представникам режиму, а такі випадки вже були, бо вони використовують їх, щоб нас компромітувати, нам шкодити. Треба знайти якусь форму для зустрічей з особами, пов'язаними з режимом, як, наприклад, Коротич, або контроверсійними як Дзюба. Інакше треба трактувати тих, які кажуть „ми з України" і говорять лише по-російськи, а інакше тих, що є українцями і хочуть і можуть свобідно комунікуватися з нами. СКВУ є проти запланованих двох таборів для української молоді з вільних країн, одного в Карпатах, а другого біля Запоріжжя. Це далеко завчасно. Це наївність.

Сила зрости приходить знизу, а розв'язання звичайно згори. СКВУ не може і не буде вмішуватися і дошукуватися причин і винних, які довели до роз'єднання громадського життя у ЗСА, не буде суддею. Одначе для добра українського суспільства і створення нашого обов'язку супроти України, мусимо зробити все можливе до полагодження спору. Президент СКВУ Юрій Шимко запропонував себе на арбітра, коли на це погодяться обидві сторони.

Виконання завдань і плянів СКВУ залежить у великій мірі від фінансової бази. Заплановано мінімальний бюджет в сумі 400 тис. дол. Додатково треба покрити задовження Міжнародної Комісії Голоду, яке виносить 100 тис. дол. В касі СКВУ тепер є коло 30 тис. дол. Тому СКВУ звертається з проханням до всіх організацій і установ та до всіх людей доброї волі підтримати акцію збирання фондів на потреби СКВУ та забезпечити її успіх.

Перед закінченням зустрічі В. Ліщинецький звернувся до присутніх з проханням, щоб вони до ковертки одержаної при вході вложили свій даток на потреби СКВУ та вкинули її до скриньки при виході.

Зустріч закінчено відспіванням гимну-молитви „Боже Великий, творче всесильний"

Адам Вовк

Сьогоднішня...

(Закінчення зі стор. 1)

рі організатори, молоді, енерґійні, хочуть змін і спілкування з економічним рухом із Заходу. Вони однак ще придушені старшинами апаратчиками.

А в загальному ціле населення нарікає, тим більше, що тепер умовини життя погіршилися, а не покращали. І це той парадокс, що Ґорбачов, щоб увести свої пляни із „перестройкою" в життя,бодай частинно, мусить спершу рахуватися із погіршенням економічного стану.

Тому розуміється, що усе населення нарікає і це не лише в Україні. Не забувайте при тому, що економічно Україна стоїть позаду, а вже коли брати ваші „американські" стандарти, то вона позаду принайменше 40 років. Там не найдете ніде тих вигод, до яких ви тут привикли у щоденному житті: компютори, факс машини, телефонічні конференції, навіть звукозаписувачі чи пересилка нічною спішною поштою — це все мрія для них. Розуміється брак тих засобів сповільняє будь-які господарсько-фінансові стосунки в Києві, а що вже говорити про міста чи села, де ніби відновляються кооперативи. Воно все ще дуже примітивне.

— Добре, але саме ви розпочинаєте тепер торгівлю з Україною справді поважно. Як це діється?

— Так, це робимо не лише ми, німці, але і інші. Однак ми зачинаємо від посилки туди своїх фахівців, від допомоги у виробленні таких речей першої потреби, що їх в Україні немає. Ось я зустрів підприємця, що буде закладати фабрику насіння, у Києві почнуть виробляти масово гігієнічні засоби, я поширюю наші можливості в ділянці обрібки дерева.

— Чи всі ці почини виходять від вас чи вас запрошують до переговорів?

— Розуміється, що запрошують і ще платять усі видатки зв'язані із приїздом і перебуванням в Україні. Це — передумова.

— Чи думаєте, що розвиток промисловости допоможе до піднесення і національного питання в Україні?

— Ви напевно не будете задоволені моєю думкою на цю тему, але так як я бачу тепер ситуацію, то до такого ще дуже а дуже далеко. Не забувайте, що довгі роки русифікації мають також свій вплив. Тому в Україні зовсім інакші обставини до національного руху, як в прибалтійських країнах чи у Грузії.

— Але стільки тепер там діється, шкодую, що не можу вам показати знімок, де тисячі людей зібралося на екуменічний Молебень за Шевченка, чи з інших демонстрацій. А ціла нова преса, що там появляється, чи все це надармо?

— Ось тут і ваша емоційність. А може ви тільки любите мати нагоду до терпінь, до ув'язнення, до зовнішніх виявів націоналізму? Пробачте мій сарказм, але я добре навчився, що в совєтському режимі треба бути шорстким, безоглядним і нічого не сподіватися. Не забувайте, що КҐБ дуже добре працює далі і в ньому ніяких „перемін" у способі дії немає. Хіба ви свідомі, що ваше еміґраційне життя є під сильним мікроскопом і усі зв'язки з вашими національними елементами в Україні знаменито реєстровані. Отже, прошу вас, будьте всі дуже реальні, бо сьогодні не відомо, як розвинуться події завтра. І скажіть усім вашим знайомим щоб не забували: „бизнес" це одна справа, а патріотизм друга, а коли їх змішати, нічого доброго не виходить.

Мій знайомий глядить на годинник і скоро прощається, бо літак вже незабаром відлітає.

— Чи можу написати про нашу зустріч — питаю прихапцем — чи можу зробити знімку і подати прізвище?

Він відмахується руками: — Розуміється, що ані прізвища, ані знімки, я ж напевно скоро буду знову туди їхати — залежно що мій головний хлібодавець на Фльориді скаже. А написати можете, якщо це вам знадобиться.

ВИСТУПАЮЧИ НА ЗУСТРІЧІ, організований дискусійним клюбом „Московська трибуна", недавно вибрані делеґати Конґресу народних депутатів, які представляють незалежні групи і організації, обговорювали справу про формування вл асної коаліції на конгресі. Ця група, в яку за попередніми даними, може увійти від 200 до 400 осіб, буде носити назву „Березнева коаліція" [illegible] вибори 26-го березня, на яких вперше в [illegible] десятиліть в багатьох містах представники неформальних груп перемогли „офіційних" кандидатів [illegible] партійно-адміністративного апарату. Як підкреслювали виступаючі, вони не мають наміру створювати нову партію, яка перебувала б в опозиції до КПСС, [illegible] якому випадку заборонено конституцією. Однак вони вважають, що, маючи власну коаліцію в новій нижній палаті совєтського парляменту, незалежні депутати зможуть взяти реальну участь в обговоренні справ, до яких комуністи раніше нікого не допускали.

КОМАНДИР ВОЄННОГО корабля „Айова", на палубі якого минулого тижня у несподіваній аварії згинуло 47 моряків, капітан Фред Муссаллі заявив на пресовій конференції, що пошкодження вибухом гарматної башти таке сильне, що може бути неможливо його направити. Він одначе підтримує всеціло думку, що інші частини цього воєнного корабля є цілком неушкоджені, тому цей корабель повинен повернутись до повної служби. Направа гарматної вежі чи її заміна новою є майже неможливим не тілки з уваги на кошти, але й з причини браку відповідної технології та вміння, бо ці гармати, [illegible] судно, були будовані 50 років тому.

ВЕРХОВНИЙ СУД ЗСА погодився розглянути і винести рішення,чи два нижчі федеральні суди не надужили свого конституційного права коли наказали підвищити податки на фінансування скасування сеґреґації в школах. На це рішення з нетерпеливістю чекає ціла країна, бо такі рішення федеральних суддів у поодиноких місцевостях пов'язані з підвищенням податків.

Нова...

Закінчення зі стор. 2.

У „Весняному триптиху" поет утверджується, як співець природи, яку він сприймає у постійному русі, в багатстві кольорів, а понад усе у безмежній розмаїтості вияву краси. Відчувається п'янкий подих леготу, що віє від кожної великої строфи. Зорові й слухові образи тут невіддільні, вони викликають взаємні асоціяції, як наприклад: „Потоки з шумом вниз пливуть", або „А жовтогрудянка-вільшанка/ уже дрібоче по траві". Поета усе вабить, у всьому він відчуває таємничість, що викликає неспокій у душі й прагнення розкрити її суть. Тут же немов у підсумок у заключній строфі першої частини читаємо:

Вже вилізли тюльпанів
шпаги,
Фарбує очка бузина,
Парує нива, луг
розтяжний, —
Іде леліяна весна.

Поет не лишається байдужим до її долі. Весна у нього князює, усміхнена з сонцем у долонях. Але це ще не вершина його мистецького зображення. Вершини він досягнув, почувши земні гимни:

Співає ліс, луги радіють,
Несуться гимни в небеса,
Князює барвно й гармонійно
Замаєна, цвітна весна.

Навіть на схилі віку весни, поет не може залишитися осторонь її прекрасних явищ. Його душа, сповнена світла й ґрації веде нас тепер до суцільного торжества, до щасливого завершення:

Піднесла сонце ген-високо,
Вілляла соки в скиби нив,
Прибрала золотом їх
колос,
Стрічає літа самоплив.

Присвятні вірші поета цікаві тим, що це не лише твори, написані на честь тої чи іншої особи чи події кому вони присвячуються. Його вірші з присвятою є однією з форм вислову цікавих міркувань про особу в минулому й тепер. Наприклад, вірш „Для Бога й народу", присвячений Василеві Леву, чітко відображає його життєву наповненість:

Твої думки, слова, спонуки,
Надхненні розумом чини,
Живили парості науки
У НТШ Цвіли вони.

Для філології суцвіття
Плодючі зерна придавав,
Щоб рідну мову вбрати
в квіття,
Московські суржики тіпав.

Василь Ящун — поет глибоко релігійний з універсально-ідеалістичним світоглядом і рівночасно яскраво національний. Національний за своїм духом, почуваннями й глибоким відчуттям всього рідного — українського. В його творчості, що обіймає три збірки — „Дійсне і мрійне", „З нив і доріг життя" та „До світла", образно й своєрідно відображений у значній мірі живий літопис певного часу з усіма найхарактернішими його ознаками. В його поезії багатство мистецького вислову, інтелектуалізм і ясність слова, та пристрасне шукання нових шляхів в естетичному зображенні дійсности, як також щире прагнення стати виразником духу сучасности. Поезія Ящуна сповнена оптимізму. В ній сильно пульсує ідеал молодости, бо її творець живе напруженим духовим життям.

Збірка „До світла", що є найкращим досягненням поета з боку мистецького та ідейного, у своїй цілості — це антипод поезії багатьох поетів совєтської України, які творять під тиском влади в стилі ударних ритмів соціялістичного реалізму й філософії діялектичного матеріялізму, або й мотивів утилітарного опортунізму (вийнятками є тут наші дисиденти-герої). Збірка своїм ідейним прицілом і мистецькими рисами є також цілком протилежна наставленню і світоприйманню деяких українських поетів модерністів в еміґрації, які стоять за цілковиту відірваність мистця від суспільства й в своїй філософії спираються на екзистенціялізм, фройдизм тощо.

„Щодо поетичного мистецтва, — пише Василь Ящун, — мені близькі неоклясики київського зразка, (як і в перших двох збірках).. Люблю в них ритмічність, мелодійність вірша і витонченість мови (з певним застереженням: брак глибини у деяких неоклясиків). Я не ентузіяст штучних надумано закодованих метафор, бо вони становлять собою тяжкий поетичний одяг, який придушує логізм, затемнює зміст і ослаблює естетичне сприймання твору. Сюди належить також „герметична" поезія, тобто поезія, ключ до розуміння якої тільки в її автора. Я за ясність думки, образности й поетичного стилю".

У збірку включив автор також півтораторінковий список своїх вибраних наукових праць українською, англійською та німецькою мовами. Його бібліографія охоплює 58 мовознавчих, літературних і фолкльорних публікацій.

Збірку поезій Василя Ящуна з інтересом прочитають і ті, хто цікавиться сучасною літературою і ті, хто її вивчає в середній школі, чи в університеті.

Шкільна молодь Торонто — Шевченкові

Під гаслом „Встане правда, встане воля!" шкільна рада при відділі КУК в Торонто, під проводом енергійної її голови Люби Зараски влаштувала 9-го квітня в шкільній авдиторії Гарборд Коледж Інституту концерт учнів українських шкіл і курсів українознавства на пошану Тараса Шевченка у 175-річчя з дня його народження. У програмці концерту подано, що участь у ній брали такі цілоденні і суботні школи: св. Димитрія, ім. Патріярха Йосифа, св. Софії, св. Йосафата, ім. І. Котляревського, ім. Ю. Липи, ім. Лесі Українки, ім. Т. Шевченка, св. Миколая, ОУН — Захід і ім. Цьопи Паліїв.

Програму концерту, що складалася з чотирьох основних частин та коло 30 точок, розпочато фортепіяновим виконанням канадського гимну Галиною Сокольською-Мековой. Учні 5 кляси школи св. Димитрія словами вірша „Вшануймо нашого Тараса" авторства А. Косовської та складенням квітів перед портретом поета, віддали йому поклін.

Об'єднані хори шкіл ім. І. Котляревського, ім. Ю. Липи і св. Миколая під диригентурою Д. Остафійчук відспівали „Заповіт", до чого долучилися всі учасники концерту. Голова шкільної Ради Л. Зараска коротким вступним словом привітала учасників, підкресливши велич Шевченка і його значення у національному вихованні нашої молоді. Голова відділу КУК інж. Я. Соколик, вітаючи молодь, учителів, директорів шкіл і учасників, дякував їм за великий вклад праці у вихованні нашого молодого покоління. Згадуючи 175-річчя від народження Шевченка цей рік призначений як рік української мови, яку треба вивчати, нею говорити і нею гордитися. Бо Шевченко і сьогодні до нас звертається: Учітеся, думайте читайте, і чужого научайтесь, свого не цурайтесь!

Другою частиною програми був монтаж за капелею бандуристів імен. Т. Шевченка „Слово Тараса", який виконували окремі школи у формі хорових виступів, збірних і окремих рецитацій, деклямацій, з якими виступав бандурист Роман Демеда і молодіжний ансамбль бандуристів „Барвінок" під керівництвом Петра Бориса. Третьою частиною були інсценізовані уривки з поеми „Гайдамаки" у постановці недільного курсу при катедрі св. Володимира і фінал збірних рецитацій учнів різних шкіл, могутнім закінченням „Встане правда, встане воля!" та українським національним гимном, що проспівали всі учасники. Ціла програма була належно підготована, тематично уложена і справно проходила. На жаль, не має можливості вичислювати всіх виконавців, але сміло можна ствердити, що всі діти відчували, що вони прийшли на щось небуденне і своїм дитячим розумом, серцем і хвилюванням зближувались до того може ще не добре знаного їм Шевченка.

До цілости входила гарно прибрана сцена декорацією Юрія Онуха, програмка концерту, яку приготовив Петро Цехош, та підготовча праця членів шкільної ради, у чому відзначилися Л. Зараска, О. Ковалик, З. Маєвська, В. Домарецький, Петро Цехош й інші. При кінці концерту голова шкільної ради Л. Зараска подякувала всім тим, що причинилися до успішного концерту

В. Дідюк

Як довго...

Закінчення зі стор. 2.

фія, яка все ще сидить і править у Москві. Були теж деякі оповідання про краще насвітлення чорнобильської катастрофи та взагалі проблеми дальшої розбудови атомових станцій на території України під час чи й по відвідинах Горбачова в Києві та Чорнобилі. На жаль, гласність Горбачова в Україні не діє, а після останніх подій і брутальній реакції Москви на деякі національні вимоги в Грузії ледве чи можна взагалі сподіватись чогобудь.

Дані про висоту радіяції на заражених теренах України так строго затаємничені, що навіть вчені в Україні не можуть тих інформацій отримати і як про це інформує кореспондент газети „Волл Стріт Джорнал" людність в Україні та Білорусі живе в постійному страху й журбі за своє і своїх дітей здоров'я, а на зараженій території завис над людьми на довгі роки страх, журба й загроза нещасливих наслідків у далеких поколіннях. Оця прикра атмосфера змусила навіть заговорити в цій справі московську „Правду", офіційний орган партії, яка очевидно скинула всю вину за чорнобильську катастрофу на керівників атомової станції та їх недбальство, немов виправдуючи тим центральне керівництво у Москві. Але чи може хтось у це повірити?

А що ж у нас, на еміграції, робиться у цій нещасній проблемі? Після цього голосного випадку у Чорнобилі, ми зібрались у наших церквах та помолились. Крім щорічних інформаційних статтей кожного року автора цих рядків, деяких статтей редакторів „Свободи" Ольги Кузьмович та редактора І. Кедрина, деяких доповідей в Ню Йорку та в УКУ у Філядельфії, деяких інформативних конференцій Т-ва інженерів у Ню Йорку та Вашінгтоні й це все. Алеж у наших наукових товариствах, в УЛТПА та Т-ві українських інженерів є науковці, є спеціялісти від проблем радіяції чи шкідливого впливу на здоров'я людини й майбутніх поколінь що житимуть на заражених теренах України й вони повинні заговорити й вони повинні почати робити вже тепер наукові досліди цієї страшної Чорнобильської катастрофи.

Алже є деякі українські учені що мають наукові зв'язки з ученими дослідниками в Україні й в теперішніх дещо свобідніших умовинах можна вести навіть спільні досліди, щоби врешті не лише помогти нашим рідним на заражених смугах України, але теж довести світові науково опрацьовані й удокументовані інформації про цей радіяційний голокост українського народу. Чи треба чекати роками чи десятками років та шукати другого Конквеста, щоби доніс наукову правду західньому світові про чорнобильську катастрофу?

За відродження...

(Закінчення зі стор. 2)

академік не сказав-МС). Він пригадав слова Леніна, що „треба ввести найсуворіші правила щодо вживання національної мови в іншонаціональних республіках, що входять до нашого Союзу і перевіряти ті правила особливо ретельно". Він вітає пропозиції теперішнього часу надати національним мовам статус державний, але, слушно він заявив, що „ніякими патріотичними закликами чи конституційними декретами мову не зберегти, коли не розвинеться соціяльна база її існування". Він поставив вимогу, щоби державний апарат, не обмежуючи функцій інших мов, першочергову увагу має виявити саме до тієї мови, яка дала назву республіці, бо, зауважив він, „де ще в світі подбають про українську мову, як не на землі її виникнення і поширення..."

Офіційним репрезентантом ЦК партії і Верховної Ради УССР була М.А. Орлик. Вона повідомила учасників конференції, що президія Верховної Ради вирішила внести на розгляд парляменту республіки пропозицію про надання українській мові статусу державности, і що буде прийнято закон про мову, а в ньому буде відзначено правний статус іншонаціональних мов, а теж і російської. Робоча комісія вже почала свою роботу.

Від організаторів конференції, про доповнення до статуту і пропозиції від громадськости, доповідав Ю. Огульчанський. Він підкреслив, що, діючи на основі конституції СССР і УССР Товариство має тісно співпрацювати із Спілкою Письменників України, Українським Фондом Культури, Інститутом Академії Наук і іншими товариствами. Державність української мови, яка має бути закріплена законом, це гарантія успішного розвитку всіх національних мов.

У дальшому ході нарад, учасники конференції заслухали дві доповіді: кандидата наук (тобто доктора) Л. Іваненка „Українська мова і комп'ютеризація" і академіка А. Бурячка про проєкт нового видання українського правопису, в якому буде привернено багато правил, що їх усунено з українського правопису (1929 року) і уподібнено до російського. Це було ділом, ганебної пам'яті, комісарів від нашої мови сталінських часів. Дискутанти домагались повного привернення букви Ґ, яку теж викинули з українського правопису.

4. Дискусія. Вибір керівних органів, висновки

У доволі широкій дискусії, що розгорнулась виступали відомі письменники Б. Олійник, І.Драч, І. Дзюба, С. Тельнюк, угорський письменник із Закарпаття Л. Балла, кореанка Світлана Лі, Христина Фрідлянд з Гарвардського університету, професори вищих учбових закладів, делеґати з більших міст України, делегат української спільноти в Польщі. Були теж представники Москви, Ленінграду, Канади. Зокрема треба тут відмітити виступ Р.Іваничука, який розповів присутнім про діяльність Товариства української мови у Львові, яке об'єднує в 50-ти осередках близько 10,000 ентузіястів, а С. Секуров інформував про започаткування діяльности нового товариства у Львові „Друзі українського мистецтва і літератури".

Нові відділи товариства постали в Нікополі, Тернополі, Чернівцях, Ужгороді, Донецьку, Харкові, та в багатьох містах і селах Вінницької, Чернігівської та Дніпропетровської областей.

Головою товариства обрано письменника Дм. Павличка, і трьох заступників (Р.Іваничука, І. Юшука і В.Яременка), відповідальним секретарем Ю. Огульчанського.

У повідомленні ЗП Української Гельсінкської Спілки про цю конференцію („Свобода", з 17-го лютого ц.р.) м.і. читаємо:

> „Це зібрання яскравим спалахом висвітлило народні сподівання. Майже кожний виступ — це сконденсований століттями біль України та крик на поміч... Виступи (промовців) перетворили конференцію на величне надхненне свято відродження України. Організатори установчої конференції Товариства Української Мови ім. Т. Шевченка заслуговують всяких похвал".

Культурні імпрези на українській Фльориді

В українській пресі часто читаємо про розбудову наших установ на Фльориді. Багатіють українські парафії, громадські осередки влаштовують патріотичні збори. В Норт Порті не минають ні одної історичної дати, щоб не спом'янути її бодай скромною імпрезою, а то й імпозантними мистецькими ансамблями, от хоч би недавно з „Бурлаками" та „Верховиною" з Торонто. Та крім інтенсивної розбудови загальногромадського життя не забувають на Фльориді також про мистецькі, наукові і літературні вартости.

Василь Мельничин, наш відомий співак — тенор відвідав з концертами українські поселення в Ст. Петерсбурзі і Норт Порті в Західній Фльориді. Дохід з обох імпрез він призначив на добродійні цілі: у Ст. Петерсбурзі на Український Вільний Університет, а в Норт Порті — на Українську Гельсінкську Спілку. Концерт у Норт Порті був успішний, при участи понад 250 осіб добірної публіки, яка ентузіястично вітала нашого маестра. Мельничин, зокрема, успішно відспівав арії з опер світових композиторів, а також пісні українських композиторів. Пісню „Владико неба і землі" присутні вислухали як молитву, стоячи. Акомпаньювала піяністка Рена Масей.

Дохід з імпрези 350 дол. призничений для потребуючих українців.

Петро Китастий, бандурист-віртуоз концертував успішно в Норт Порті. Пливли як морські хвилі на фльоридських водах чарівні українські пісні, історичні козацькі та сучасні думи. Зокрема публіка зі захопленням сприймала дуети, проспівані подружжям Тараса і Лілі Китастих під акомпаньямент бандур, а також зі заспівом відомого баса капелі бандуристів Мирона Гнатюка.

Віталій Кейс, професор Ратґерського університету. Його спеціяльність — порівняльна англійська література. Вже в 60-их роках, будучи студентом, він написав працю про українську літературу, головно про поезію 20-их токів та читав її на українській студентській конференції. Його доповідь в основному аналітична критика української літератури 20-их років. Це не тільки широкий перегляд творчости, але передовсім порівняльна аналіза тогочасних творів світової літератури. На конкретних цитатах поезій українських і західньоевропейських творців він зумів доказати, що українська поезія доби, що увійшла в історію літератури під назвою „Розстріляне Відродження", вповні дорівнювала тогочасним світовим шедеврам, але наші поети ішли своїм власним шляхом та ніяк не наслідували сліпо західньоевропейські зразки. Зеров, Рильський, Тичина, Сосюра та інші тогочасні поети в Україні, на думку прелеґента, досягнули у своїх творах вершин вислову і композиції в своїй поетичній творчості.

Кейс дуже прихильно оцінює також осяги сучасних еміграційних поетів так званої Нюйоркської групи — Рубчака, Бойчука, Андієвську, Тарнавського, Віру Вовк, зокрема за те, що вони ввійшли у сферу сучасної світової літератури. Високо оцінив він передовсім творчість Богдана Рубчака і жаліє, що поет присвячує забагато часу педагогічній діяльності і замало українській творчості. Треба радіти, що Віталій далі працює для української літератури — не тільки для англійської. Довідуємося, що він широко опрацював творчість Тичини, маємо надію, що нам її також зачитає.

Віталій Кейс — уроджженець Донбасу, його дружина Тетяна Бачинська — пластова діячка куреня „Шести крилих". Обоє часті гості в Норт Порті, де вже поселилися їх батьки.

Аркадія Оленська-Петришин, вже відома малярка, має за собою поважні успіхи, брала участь у численних збірних виставках, а також влаштовувала індивідуальні в Америці, Канаді і Европі. Чоловік Аркадії Володимир — професор університету, науковець — математик. Останньої осени вони обоє відвідали Китай, де д-р Володимир мав наукові конференції з китайськими математиками, а Аркадія нав'язала контакти щодо виставок в Китаї. На запрошення китайських установ вони обоє знову вибираються незабаром до Китаю. Аркадія плянує там весною влаштувати виставку в Шеніянг, а восени в ґалерії образів у Бейджінґу.

Тим разом мисткиня привезла до Норт Порту картини малого формату, щоб задоволити індивідуальних покупців. Не одно мешкання українських поселенців на Фльориді прикрашує вже картина Аркадії, не тільки кактуси — її улюблена тематика, але також екзотичні квіти у веселих кольорах.

Маємо надію, що Норт Порт будуть частіше відвідувати наші мистці, працівники української науки і літератури, бо українська наша громада велика та під кожним оглядом цікава.

П. Т.

Молодий українець здобув середньошкільне лещатарське першунство в Неваді

К. Воєвідка під час змагань.

Останніми роками альпійське лещатарство стало дуже популярним зимовим спортом в Америці. В середніх школах та університетах найчисельніші організації — це лещатарські клюби. Це явище віддзеркалюється серед української молоді хочби й тим, що найбільш популярні табори це — лещатарські.

В гористих околицях розвинулося серйозне змагальне лещатарство. Там школи плекають не тільки лещатарські клюби, але також власні перегонові дружини, які переходять тверде тренування та змагаються на карколомних з'їздах.

В таких дружинах вибивається також і українська молодь.

При кінці біжучого лещатарського сезону серед гострої конкуренції, 16-літній Костик Воєвідка здобув чоловічий чемпіонат найвищої середньошкільної лещатарської ліги стейту Невада на 1989 рік в альпійській комбінації, на підставі другого місця в крутобігу та четвертого місця у з'їзді. Змагання за стейтовий чемпіонат відбулися 25-го і 26-го лютого на Слайд Мавтен в Неваді. Завдяки перемозі Костика, його школа Ріно здобула десятий підряд дружиновий чемпіонат Невади, за що дістала спеціяльне признання сенату Невади. Також слід відмітити, що Костик є щойно в десятій клясі, а в цих стейтових змаганнях переміг він значно старших віком лещатарів.

Костик є членом лещатарського клюбу Елпайн Медовс — Лейк Таго, який є одним з найстарших в Америці та має довголітню олімпійську традицію (Джимми Гюґа — Інсбрук 1964; Сандра і Ерик Повлсен — Саппоро 1972; Ґреґ Джовнс — Інсбрук 1976; Баб Ормсбі і Крістін Кравн — Калґарі 1988).

Костик Воєвідка не тільки завзятий лещатар, але також визначний студент, володіє плавно українською мовою та є активним пластуном. Він часто бере участь в літніх пластових таборах на „Писаному Камені" в Клівленді, літніх спортових, бурлацьких лещатарських, як також в міжнародних пластових з'їздах, в ЮМПЗ 1987 року в Канаді та в святкуваннях Тисячоліття в Римі.

(ХГР)

Музичний попис УМІ в Ню Йорку

В неділю, 19-го лютого ц.р. відбувся концерт клясичної музики і сольоспіву учнів Українського Музичного Інституту в Ню Йорку. Вигідну залю Дому Українського Конґресового Комітету виповнила численна публіка, щоб послухати, оцінити та з цікавістю побачити молодих виконавців УМІ — музичний доріст, а може й завтрашніх українських музик.

Кожному садівникові зрозуміла є конечна аксіома — насаджування молодої шкілки дерев, щоб запевнити безперебійність та ріст лісового масиву. Український Музичний Інститут в Ню Йорку після трьох десятиріч існування, випуску багатьох алюмнів тієї школи — є саме тепер в стадії насаджування та підготови молодого музичного доросту. Тож і не дивно, що кожному виконавцеві музичної програми, авдиторія, що складалася з батьків, гостей-музиколюбів та самих студентів УМІ — приділювала багато уваги й тепла.

Програму музичного вечора відкрила вчителька УМІ Соня Шерех, колишня учениця та алюмна УМІ, якої маленькі учні підготовчої кляси фортепіяну Лариса Богданович і Романка Заяць з ґрацією виконали коротенькі мелодії Дж. Томпсона Учні тієї ж вчительки 1-го р.н. ступеня Денис Длябога, Адріян Длябога, Леся Лозова, Віктор Гошовський відіграли композиції: Томпсона, Р. Бучатський-Броварл. Учень кл. фортепіяна вчителя Томи Гринькова — Адріян Березовський, 3 р.н.ст. — ритмічно і талановито виконав Р. Шумана — вояцький марш і Ф. Берга „Циганський табір". Данилко Добрянський — кл. фортепіяну Т. Гринькова — 4 р.н.ст. виконав легко і незвичайно музикально Сонатіну Ц — Куляв. Многогранним музичним обдаруванням виявив себе Андрійко Добрянський — 1 середній рік, учень вчителя Томи Гринькова, виконавши В.А. Моцарта Фантазію Д і Е. Ґріґа „Марш карликів" з великим відчуттям, і ритмічною прецизністю. Оба брати Добрянські відіграли на чотири руки дует А. Діябеллі. Окремо Андрійко Добрянський з кл. віольончелльо, вчитель Нестор Цибрівський — виконав композицію Боуре-Сквайр на інструменті челльо. 14-літня Дзвінка Добрянська, 4 р. середнього ступня, визначна учениця УМІ, кл. фортепіяну, вчителя Т. Гринькова, відіграла Ф. Шопена „Полонез Д мін". Вона теж виявила себе уважливим акомпаніятором для своїх братів.

Другу частину концерту виповнили сольоспіви студентів вищих років. Анна Якобс — кл. сольоспіву вчительки Тані Гринишин — відспівала В.А. Моцарта: „Нон пію ді фіорі" при форт. супроводі С. Лифшиц. Марія Волянська — ліричне сопрано кл.Л. Фултон-Корсон виконала Дж. Туріна: „Гоменаж" та — дует з Р. Штравса з опери „Арабелла" спільно з сопрано — Оксаною Харук. Борис Гайда — учень сольоспіву кл. Л. Фултон-Корсон партію баритонову: Дж. Тореллі „Туло саї" виконав задовільно. Солістам акомпаньював Іван Колодій — вчитель УМІ.

Приємною несподіванкою був кінцевий дует високого хлоп'ячого сопрано — Андрійка Добрянського та о. Лева Ґолдейд, ЧСВВ, що виконали зворушливо „Паніс Анджелікус" — франц. композитора Цезаре Франка.

Вдячні слухачі щирими оплесками нагороджували молодих виконавців концерту, а присутня гостя з України похвалила українську молодь в діяспорі, що зберігає „музичну душу", бож український нарід здавна славиться високою музичною культурою, якої наявним доказом на цьому вечорі були наші діти, а зокрема талановита і музично обдарована родина відомого укр. співака Нюйоркської Метропольітальної Опери Андрія Добрянського, які є учнями Українського Музичного Інституту — школи, що продовжує традицію музичних шкіл в Україні, навчає, виховує і плекає молоді українські таланти.

В теплій та родинній атмосфері закінчився цей музичний молодечий вечір при перекусці, яку приготовив кружок батьків УМІ.

Оксана Луцька